

स्वंग मिखां स्वेगु न्हय्कं

(१) आदि-प्रथम उत्पत्ति ज्ञुयात् स्वेगु मिखा ।

(२) मध्य-वर्तमान
जुयास्वगुयात्
स्वेगु मिखा ।

(३) अन्त-निदोष
निरोधज्जीगुयात्
स्वेगु मिखा ।

H.B.

अनुयायक

विष्णु प्रज्ञानन्द

प्रकाशक

बुद्धोपासकोपासिकापि

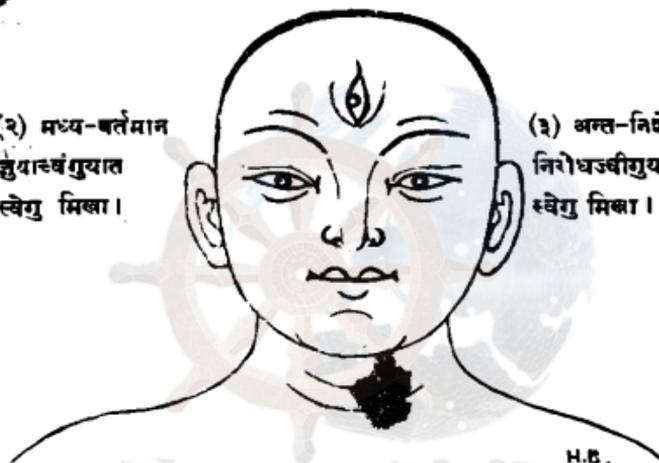
बु० सं० २४६८,

मै० सं० १०८५,

स्वंग मिखां स्वेगु न्हय्कं

(१) आदि-प्रथम उत्पत्ति जूगुयात स्वेगु मिखा ।

(२) मध्य-वर्तमान
हुयात्स्वंगुयात
स्वेगु मिखा ।

(३) अन्त-निश्चय
निरोधज्वीगुयात
स्वेगु मिखा ।

H.E.
Dhamma.Digital

अनुबाक्क

भिक्षु प्रज्ञानन्द

प्रकाशक

बुद्धोपासकोपासिकापि

बु० सं० २४६८,

ने० सं० १०७५,

प्रथमा वृत्ति ५००]

[दुके वन्द्या

[५०]

॥ श्री ॥

समर्पण

श्री ने० सम्बत् १०४०, वैत्र शुक्ल १० सुनु रात्रिस परलोक जुय
दीम्ह-श्री पूज्या (जननी) माता मोहमया! छि विकट व
संकटयात सहयाना धनु मूले तथा, सहश्र धारा दुकृत्वका
रक्षा पालन यानाध तथा अनेगु शिक्षाज्ञान बियादीगु
अनन्त गुण जि लोमंके फेगुलु। यो, मा ! छिगु
नामजक स्मरण यासानं पीडा शान्तजू।
गुगु गुणयाफुक्क त्यासापुलेगु जिजे
असमर्थ खः। अथेनं यौं युगु स्वंग
मिसा नां जुया छ्वंगु पुस्तक ध्व
जिगु हृदयं नितें छिगुहे
हस्त कमलै सावर
समर्पण यानागु
जुल ।

-०-

मुद्रक-
विश्वबन्धु प्रेस
ललितपुर, कोथाहाल, नेपाल

[७]

“ नमो तस्स सम्मा सम्बुद्धस्स ”

प्रिय सज्जन पाठक वर्ग !

अमंत्रं मक्षरं नास्ति नास्ति मूल मनौषधम् ।

अयोग्य पुरुषो नास्ति योजकस्तत्र दुर्लभः ॥

अर्थात्- गुग्गु है भास्त्रः धजागु दैमखुकि मंत्रे उच्चारण मज्जुगु । गुग्गु है “वनस्पति मूल” धजागु दैमखु कि वासयागु भागे कथामतःशु । हानं सुहं मनुतनं धजापि दैमखुकि गुग्गु (शुं गुग्गु उवा, खे हेनं) अयोग्य जुई । परन्तु योग्य अधिकार बियाष मनुत नियुक्त यायस्वःपि बुद्धिमान् पुरुषयागु अपा अभाव दु ।

भीगु भाग्यं वस्पोल संघनायक महास्थविर प्रह्वानन्द मन्तेनं भीगु उपरं अत्यन्त करुणा तथा अति परिश्रमं बुद्धचचनामृत अनुसारं ध्व“स्वंग मित्वां स्वेगु न्हयूक” रुपि पुस्तक च्वया विज्यात । खजा ध्व धुगु पुस्तक त्रिकिचा पै खः अथेजूसानं (सार संग्रह समान) छोटकरि रूपं सार, सारगु खं च्वयातया विज्यागु जुयाच्चन ।

थुके छगुखं ध्यामाल धासा- गथे धःगु व्वालै ‘हाक’ किना च्वंगुयात न्हयूकं स्वया हुया छवेगुखः । अथेहे थुगु पुस्तक यातनं सम्यक् मनं बांलाकहे स्वेधका कष्टमचास्ये च्वनिसें क्वथयंक स्वया विज्यात (दिल) धासा धात्थेनं धःगु दुने वित्ते हाकुक किनाच्वंगु मिथ्याज्ञान दयाच्वंसा तथिनं यच्चुस्येच्वंक हुया व सारासार छुट्टेयाना काय्फै । अथवा मनुते गुलिसियां दुविधा सशय जुया च्वंगुयात सम्यक् रूपं बांलाक निर्णय यानाव य- धार्थगु ज्ञानयात सुलभ याना व्वालुक ज्वनातेफै धैगु अनन्त आशादुगु जुल ।

भवदीय

बैद्यराज उत्तरनरमिंह

[२० - ११ - २०११]

नेपाल दिव्यौषध भवन, नरदेवी ।

[१]

नम्र निवेदन

चुति यो वेदि सत्तानं उपपत्तिञ्च सन्वसो ।

असत्तं सुगतं बुद्धं तमहं ब्रूमि ब्राम्हणं ॥

तदर्थ- प्राणिपनिगु उत्पत्ति व मृत्युया कारण बांलाक स्यूग्ह; आसक रहितग्ह, सुगति प्राप्तजुया बोध उधीयुं कुग्ह व्यक्तियात जि ब्राम्हण धाय् । (धम्मपद ४१६)

उक्त श्लोकं नंबाना च्वंगु गग्भीर अर्थ ज्ञानयात, गथे साधारण निग मिळाजक स्वया च्वंपिसं खंका ध्वीकाकाय् मफुगुखः हानं आदिमध्यान्त यागु 'स्वंग' मिळा चाय्का स्वया दीपिसं मात्र खंका ध्वीका काय् फेगुखः । अथेहे-अजागुहे-

ध्व थुगु स्वंग मिळां स्वेगु सफू छगूनं छापेयाके धका अनुवाद यागु तयागु ताहेदत । "त्रिशूलि-सांगु बजार" यापि बुद्धोपासकोपासिका पिसं सफू छापेयाकेत चन्दा बियातगु दं, निदंतिहे दत, अथेनं मेमेगु कार्यंयांना थुगु सफू पिकाय् मफया च्वंगुखः । । छगू खं थथेनं जुलकि-थुगु सफू अनुवाद यागु तयागुयात, अन्व वर्गपिसं स्वयाव गुलिसिनं थथेधाल- भीत मेमेगु थंने, क्वनेयागु धर्म, मो । गुगुखः दकसिन्ने तःथंगु भीगु नेपाले च्वंगु महायान धर्मखः षहे छगूजक दतधासा गाहेगा । ध्व थजागु सफू स्वेमागु मदु धका । हानं गुलिसिनं थथेनं धाल थुगु सफू पिकाय् मज्यूनि, थुगु सफू पिकाल धाय्च मेमेपिन्त हानिजुई, मेमेपिं तंम्बेकी, मेपिन्त हानि ज्वीगु तथा मेपिं तंम्बेकीगु ज्या, याय जीमखु धका । एवरूपं थजागु खंया छलफल जुयास्वगुली, उपासक छम्हलें तहकित यागु जवाफ बिलकि-थुगु सफू खास् प्रचार याय योग्यजू । थुके ज्ञानि सज्जनपिं सुहे तंम्बेकी मखु । हानं सुयातं हानि ज्वीनं मखु । छायाधासा-प्रानिहिंसा यायमज्यू धाय्बंतुं नाय्तेत हानि उधीगुनं मखु, तंम्बेके मागुनं मदु । अय्ला, ध्वं

[४]

‘त्वने मज्जू धाय्वंतु’, अर्थात् त्वनाच्छ्वपित हानि उचीनं मत्तु, तंभेके मागुनं मत्तु । ष फुक्क धःधपिनिगुहे विचारखः ।

वधंतुं धंनैयागु धर्म, ध्वंनैयागु धर्म, धका धयाचवने मागुनं मत्तु । मुख्यनं संसारवासि सकलयां दुक्ख धैगु धांगुहे मत्तु, दुक्ख फुकेया कारणेहे जक ज्या, खं सनाच्छ्वंगु खेफु । तस्यं गुगु ज्या, खं, कार्याचरण द्वारा-जन्म, जरा, व्याधि, मरणादि सम्पूर्णं दुक्खयात्त फुकाख्वे फेगुखः, धहे महा तःधंगु धर्मखः । उकियातहे ज्ञानि सज्जनपिसं मानेयान्ना काय्योग्यज्ज । ध्वंतुं मिध्यादृष्टि तोति, धाय्वंतुं मिध्यादृष्टित् तंभेके मागुमत्तु । यदि ज्ञानि सज्जनपि कःसा मिध्यादृष्टियात्त तोता सम्यक् दृष्टि धारण यानाकार्हा । धम्मपवेनं धयातगुदु —

ओवदेय्या ‘नुमासेय्य असम्भाच निवारये ।

सतं हि सो पियोहोति असतं होति अपियो ॥

तदर्थ- उपदेशया, अनुशासनया, असम्भ्य बान्हि छुटेयाना व्यु (छुटेयानाछो) धका धार्ह्य्य व्यक्ति, सत्पुरुषपिनि यई असत्पुरुषपिनि यईमत्तु । धधेधका तहकित् याना धासंलि; ध्वहे खं यात् सदर धका सकसेनं निश्चय, निर्णय पागु जुयानिति थौ धुगु चिकिवाधंगु सफू छगू छापे याकागुखः । तर धुके जिगु लेखेनं, कःगोऽतरेतेनं, हानं छापे याःगुलीनं छुं गुगुं गनं, गनं दुन् फुन् जुयाख्वंगु देफु, सज्जन पाठक बर्गपिसं ष उगु द्रूति पाखे ध्यान मतस्ये गुगुखः आदिमध्यान्तेसं कल्याणकारकगु ससतद्विद्वि तथा उच्छेदविद्वि, हरेक मिध्यादृष्टि अलग जुयान्वंगु परिशुद्धगु तथागतयागु धर्मे स्वंग मिखा बाय्का स्वयादी धैगु अनन्त भाशा दुगु जुल ।

हानं ध्व धुगु सफू छापेयाकेत चन्दातया विज्याधि (दीपि) सकल बुद्धोपासकोपासिका पित्त बारंशार धन्यवाद ! वेकपिनिगु साहेता द्वाराहे धुगु सफू मुद्रित जगुखः ।

—•—

नमो तत्स चिभउज वादिनो

सत्त्व-प्राणिपिनि च्युतिचित्त (मृत्यु) न्वीगुया
कारण बुद्धोपासक छम्हसें प्रार्थना यागु ।

“प्रवचन”

अन्ते ! छल्पोलयाके जिं छगू प्रश्न न्यमै धका मती तबो
तवागु ताहे दत । मेला छँ मखु कि- थ्व लोके सत्त्व-प्राणिपि
च्युतिचित्त (मरणान्त) काले जहान परिवारपिं तथा जाति बन्धुपि
बया, बिचा संवायायगु अथवा यत्नोपाय यानां च्वनीगु कर्तव्य
धर्म हे कः ? उगु बजते गुलि गुलि बिरामित मरणान्त जुया
च्वंसानं प्राण (आत्मा) छुटे उवी धाकुयाव घिटि, घिटि च्वना
सापरे दुक्ख कए सिपा च्वना च्वपिनं दु । हानं गुलि गुलि
धासा छकोलहे शान्त पूर्वक प्राण (आत्मा) छुटे जुया मृत्यु
जुयां च्वपिनं दु ।

उके मध्ये मरणान्त-अन्तिम उचोकांनं प्राण छुटे उवी
धाकुया च्वपिनं, बिरामिया शरीरे स्वंगु प्राण (आत्मा) प्याहाँ
वने मफयां दुक्ख कए जुया च्वन । अतएव बया प्राण (आत्मा)
प्याहाँ वनेत अपुकेमा धका, जहान परिवारपिसं अथवा सुंगुम्ह
सिनं व च्वना स्वंगु छ्येया 'पी' प्वाञ्जना बीपिनं दु । हानं
गुलिसिनं मम्मिगु च्वेयागु द्वारपाले पित्तुवे मज्जू धका प्राणान्त
जुयां च्वम्ह बिरामियात, अनेनेगु यत्नोपाय यानां च्वनिपिनं
दुख जुयाच्वन । हानं गुलिसिनं प्राण (आत्मा) नस्तकं च्युप्वालं
पित्तुवेमा धका अनेनेगु योग क्रिया चलिधाना च्युप्वा, हक्कना
प्याहाँवन धका विश्वास याना मानेयाना च्वपिनं दु । व मम्मिगु
बिचार च्छे कः कि- मृत्युजुपि प्राणिपिनिगु प्राण (आत्मा)
गुलिसिवां म्हुतुं प्याहाँवनी, गुलिसियां मिक्कीं, गुलिसियां न्हाय्
न्हाय्पनं इत्यादि नवद्वार मध्ये छगू रथयायासं ज्ञानं प्याहाँवनी ।

उकेमध्येसनं वधुष्वालं प्याहंघनं धासा भिगु सत्याति प्राप्त उची
धका पूर्णं, पूर्णं विश्वासं याना च्वंगु जुयाच्वन । तस्यर्धं अमिसं
उगु रूपं विचारं याना च्वंगु धात्येहे मिथ्याभावे लाः लाकि,
मला ? प्राणिपि मृत्यु उचीगु बलते गुगुलः विज्ञाणं भयवा
प्राणं धुगु शरीरयात तोता, मेगु शरीरे प्रवेशं जुया द्वाहां वनीगु
धात्ये सःला ?

जिजा छगू बुद्धोपवेशं प्रत्ये सनागु दु कि- प्राणिपि
ज्युति (मृत्यु) उचीगु सँ यात, प्राणं भयवा विज्ञाणं जूसां धुगु
शरीरयात तोता मेगु शरीरे प्रवेशं जुल-अतएव धुगु भ्वाधगु
उद्ये तोता, मेगु न्हगु उद्ये द्वाहां वनीगु धेतुं-धका मने भापा
विश्वासं याना च्वन चासा मिथ्या दृष्टि सः धका कना तल ।
धुगुसँ जित बुधिधा जुया च्वन ।

उगु हानं जिगु मने विचारं लुया च्वंगु छु धासा,
प्राणिपिनि 'मनो विज्ञाणं' लोप उचीगु बलते, चक्खु विज्ञाणं
सोत विज्ञाणादि पञ्चद्वार विज्ञाणं फुक्कंहे छगुपाखं लोप
उचीगु उचीमा । अथे मखुसा कमानुसारं छगू धुनेव छगू लोप
उचीगु उचीमा धका विचारं जुयाच्वन । धुकियागु सँ गथे सः ?
बांलाक सीकाते धैगु इच्छा जुया च्वन ।

मेमेपि गुलिं भन्तेपिसं धासा धथेजं धया विज्यातकि
गुपिणः प्राणिपि ज्युति (मृत्यु) उचीगु अबस्थाय अमिगु विज्ञाणं
जूसां धुगु शरीरयात तोता, मेघाय मेगुहे शरीरे प्रवेशं जूचन
धका मने धारणं बाणा विश्वासं याना च्वन धासानं "सम्मस-
तदिट्ठि" धका धार् । हानं ध उगु विज्ञाणं प्याहां मधंस्ये
शरीरे धुनेहे लोप जुया फुना वनीगु धका मने धारणं याना,
विश्वासं याना च्वन धासानं 'उक्खेददिट्ठि' जुयाच्वन ।

धुके धात्येहे च्वातुक ज्वनाते योग्यतागु-बुद्धोपवेशानुसारं
गुम्हसः पुद्गलं पञ्चशीलं स्यंका दुराचारं कर्म याःगु द्वारा अपायं
धुगुति पाले (पटनं र्धी) उत्पत्ति उचीगुसः, उफियात अकुशलं

चेतना धरु धार्। हानं गुगुलः पञ्चरील पालन याना (दान, शील) सुचरित्र कर्म याःगु द्वारा मनुष्य भाष तथा देवभाष सत्वातिपात्रे उत्पत्ति उर्वागुलः, उकियात कुशल चेतना धका धार्। हानंरूप भूचनपात्रे ध्यनिगु गुगुलः भावनादि युक्तगु कर्म योग (कर्मस्थान) याःगुयात रूपावचर कुशल चेतना धका धार्। वर्थेतुं अरूप भूचनपात्रे ध्यनिगु भावनादि युक्तगु कर्म योग (कर्मस्थान) याःगुयात अरूपावचर कुशल चेतना धका धार्। उक्तानुसारं पुत्रगलपिसं गजा गजागु चेतनाद्वारा कर्माचरण याःगु लः अजा अजागुहे भूचने उत्पत्ति उवी योग्य योग्यतानुसारं प्रति सन्धि विज्ञान तथा पवत्ति विज्ञानयात उत्पत्ति उवी धका कना चिज्यात।

एवरुपं गुगु गुगुलः भूचने कुशल, अकुशल चेतनानुसारं कर्म तथा कर्मया फल हिसापं मेगु जन्मपात्रे उत्पत्ति ज्जल धका धागु ज्ञसंलि; अथेज्जसा गुमहलः न्युति चित्त लोप उवीधुंका मृत्यु ज्जमह पुद्गल-प्राणिया न्हापा मृत्यु मज्जनिबन्ने वया ऐस्वर्य, श्रीसम्पत्ति धन, जल परिवार समेत वया ज्या, लं, याना ल्वंगु लुमंकातगु कुक्कयातं-गनलः मेयाप् मेगुहे जन्म उत्पत्ति उवी धुंकांनं, पुनर्वांर वं गये सीकेफत? गये धायफत? गुमहलः मृत्यु उवीधुंकुमह पुद्गल-प्राणिया विज्ञान मेमहसिके प्रवेश जुयाव अथवा पुनांगु ल्ये तोता न्दगु ल्ये, ज्जहाँ वनेगुयें छगू प्रकारं स्वामी हनेगुयें धासानं-छगुलिं छगू जन्म माःहना ल्वन जुर्। अथेया कारणे गुगुलः चेतनां सीके योग्यगुयातु क्वातुक दूढता पूर्वक ज्वना तःगु जुयानिर्तिहे सीकेफुगु धायफुगु उवीमा। कितमलुसा, मृत्यु मज्जनिबन्ने गुमहलः रक्षायाना ल्वमह भारकला देवता ज्जसां व उमह जन्म जुर्वमह पुद्गल याके प्रवेश जुयाव पूर्व जन्मयागु लं धायफुगु उवीमा। अथे मलुसा पूर्व जन्मयागु ज्या, लं, गथेयाना धायफे, सीकेफे, धका मने विचार लुयाबल। धजा धजागु ज्या, लं धर्मयात ल्वाकः एक मउवीक अथवा

सस्सत दिट्ठिपाखेनं छुटेज्जीक, उच्छेदं दिट्ठिपाखेनं छुटेज्जीक,
धात्थेहे तथागतयागु सद्दुपदेशानुसार (मध्यमा पतिपद्) सम्पूर्ण
भव बन्धनं छुटे उवी कैगु मार्गं हानय.त बांबांलाक सीकातेगु
इच्छाजुया च्चन ।

छगू हानं परमत्य स्वभाव व प्रज्ञप्ति स्वभाव यातनं
बांबांलाक सीकाते दत्तधासा थुगु बुध्दुत्पाद काले नरजन्म
जुयागुया जित धात्थेहे सफल जुई तथा अत्यन्त उपकार उवी
धेगु अनन्त आशा दुगु जुल । भन्ते ! कल्पोल्लेखेजापि जिगु भाग्यं
धौं दर्शन प्राप्त जुगु बखले कष्ट मन्नास्ये जिगु उपरै अनुकम्पा
तपाव संक्षिप्त जक जुसानं आत्तादेका बिज्याये माल ।

“उत्तर”

साधु ! साधु !! तपासक संसरया घोर भयंकरगु दुक्ख
बन्धनं छुटेजुया बनेगु तथा अनुत्तर पुण्य साधन याना मोक्ष
निर्वाण प्राप्त याय्गु कामना यानाव थःगु मने दुविधा जुया
च्वंगु सङ्गा समाधान याय्यानिंति आदर पूर्वक प्रार्थना याःगु
जुयाच्वन । हानं मिथ्याजनपिसं ध्वीकां ध्वीके याकुगु, लंकां
लंके धाकुगु गुगुलः प्रज्ञप्ति तथा परमार्थ स्वभाव धर्म यातनं
न्यनेगु, सेके सीकेगु भावरण याना यकेगु इच्छा याःगु जुया
च्वन । आः जिं तथागतोपदेशे कनातगु अनुशारं छुं भति कना
हे त्यना, छि बांलाक ध्यानतया अथवा वेक्खगु चित्त मयासे
परिशुद्धगु चित्ततया च्चन दिसें ।

गुह्मलः विरामिया मरणान्त, अन्तिम काले कष्ट मज्जीक
प्राण (आत्मा) पित छवेमा धक्का मनेभापा विरामी च्चनार्चवंगु
छ्यं या 'पौ' भादि हक्खना, चाय्का वीगु । हानं मरणान्त काले
चशुष्वा हक्खना प्राण (आत्मा) पिह्छवगु धकानं । हानं मृत्यु
जुपिनि मित्रां, न्हासं, न्हायपुनं, गुत्तु प्राण (आत्मा) प्याहाँ
चन धक्का मने भापा विश्वास याता च्चन धासा व उगुपत्ति

विचार याना च्वंगु यात सहज मिथ्यादृष्टि धका कना तळ ।

धर्मानुकूलं बांलाक मिलेमजूतने मिथ्यादृष्टिहेजक धागु जुयाचवन । मिथ्या धयागु-अःसःगु, भूल जुया च्वंगुसः । दिदि धयागु-बाद (स्वया च्वंगु) धागुमागु जुयाचवन । गुगुळः धःगु शरीर मळेकहे जिगु अथवा धःगु शरीर धकाभाया भूलगु, अः सःगु मत् धारण याना च्वंगुयात सकहाय दिदिथेहेकः छुं फरक मदु धका सीकमाल ।

सत्व-प्राणिपि मृत्यु ज्वीगुया तरिकायात धर्मानुकूलं मिले उबीक सीकेगु गथेधासा (पच्छासन मरणस्स) अत्यन्त अन्तिम मरणासन काले (तस्स) व उम्ह प्राणिया (विधिवित्ता वसानेवा) विधिवित्तया अन्तिम धयागु जवनया लिपा तदारमण ज्वी धुंका नं (भवङ्कल्लयेषा) भवङ्क पचीधुंका भवङ्कया लिपानं (चवन वसेन) पटन उबीशेगु ज्युति शक्तिद्वारा (पच्चुप्पन भव परियोसानभूत) प्रत्युत्पन्न भवया अन्तिम अवसान जुयाच्वंगु (ज्युतिवित्तं) ज्युति वित्त जूनां (उप्पज्जित्वा) उत्पत्ति जुयाव (निरुज्जति) निरोध जुरं (तर्हि न निरुद्धावसाने) व उगु ज्युति वित्त निरोध जूगु अवसाने (तस्स) व उगु ज्युति वित्तया (अनन्तरमेव) अन्तरहे जक (भवन्तर पटिसन्धान वसेन) न्हापाथूगु जग्म व लिपायागु अन्मयात मिने उबीलःगु शक्तिद्वारा (पटिसन्धि संजातं) प्रतिसन्धि धयागु (मानसं) वित्त (उप्पज्जमानमेव) उत्पत्ति ज्वीगु जुयावहे जक (भवन्तरे) लिपा मेगु जन्मे (पतिडासि) प्रतिसिधत जुया च्वनी ।

धयेधका धुगु हिसापं अभिचम्मत्थ संगहले कनातगु अनुसारं मरणान्त जुया च्वंगुया, मृत्यु मजुवं मरणासन्न जवन न्यागु पतक जुयाव अनेलिपा तदारमण, हानं भवङ्क धुगु हिसापं काल स्वंगु मध्ये छगु न छगु जुयाव वयालिपा प्रत्युत्पन्न भव अन्तिम यागु वित्त जुयाचवन । उगु वित्तयात प्रत्युत्पन्न भवङ्क मृत्यु ज्वीगुया कारणं ज्युतिवित्त धागुसः । व उगु ज्युतिवित्त

लोपञ्चीसाठे उगु च्युतिचित्तया (अन्तरे) अन्तिम गुगुक्कः लिया मेगु जन्मे-प्रथम न्हापाळाक चित्त लगे जुया तासेजुया च्चनीगु उगु चित्तयात न्हापायागु जन्म व लियायागु जन्म निगुयात उवरेयाना स्याकेसःगुया कारणं प्रतिसन्धि चित्त धागुक्कः। न्हापा जन्मयागु च्युतिचित्त व लियायागु जन्म प्रतिसन्धि चित्त जूसां जप्माला हनेगुथेनुं मिनेजुया च्चन। तर थनसंतुं मृत्यु जुया थनसंतुं उत्पत्ति जुल धका धासातविनं तच्चतं सतिना च्वंगु मल्लु। थन मृत्यु जुयाव, भन उखे उत्पत्ति जुल धका धासानं सापहे तापागु मखु। धव थुगु मनुष्य भूषनं ब्रम्हलोकेहे उत्पत्ति जुल धासानं. धर्मानुकूलं "अन्तर प्रत्यय" लगे जुयाव उगुहे समानं उत्पत्ति उवी धका "मिलिन्ध प्रश्ने" कनातगु दु।

(एकजातियं) उगुहे जन्मे (पटिसन्धिच) प्रतिसन्धि चित्तनं (भवङ्कण्ण) भवङ्क चित्तनं (तथा) अनंलि मेगु (च्चन मानसस्व) च्युतिचित्तनं (एकमेव) उगुहे समान जुयाच्चन (तथेव) अथेहे (एरुविन्नयस्व) समानगु आरमणनं दयाच्चन। थुगु हिसापं अमिधम्मत्थ संगहले धयातगुया कारणं उगु, उगु जन्म पतिकं प्रतिसन्धि, भवङ्क, च्युति थुगु पत्ति चित्त स्वंगुज्जसां न्हापावलेसनं उथेहे एकनास जुयाच्चन। व उगु चित्तद्वारा प्रतिसन्धि च्चनि वले, हानं न्होवेगु बल्लते आदि उगुहे चित्तद्वारा भवङ्क पात जुई। उगुहे चित्तद्वारा च्युति उवी धका कना तल।

कर्म, कर्मनिमित्त, गतिनिमित्त, थुगुपत्ती स्वंगुमये : एषागु जूसां उगु यात आरमण याःगु जुयाव, आरमण हिसापनं उगु चित्त स्वंगु उथेजुया च्चन। आः थन कर्म धयागु गथे धासा- धमं गुगु कर्म याःगु बल्लते कुशल चेतना वा अकुशल चेतना उत्पत्ति ज्जु लः उकियातहे धयातल। कर्म निमित्त धयागु- गुगुक्कः कुशल कर्म धाःगु बल्लते विहार, वीवर, पिण्डपात्र, पुण्य, धूप, दीप, उत्र, ध्वज, पताकादि, -हानं अकुशल कर्म याःगु बल्लते- भाला, चुपि, धनुक, धाण, दण्ड, पाश, शस्त्र अस्त्रादि पुब्बकिरिया सामानयात

धयातल । हानं गति निमित्त धयागु-मरणासन्न (मरणया अन्तिम) कान्ते गुगुलः लिपा, धः भूगु जन्म जूवनेथाय्यागु, धर्म भोग याय्देगु देव चिमान, नन्दनोदयान्, कल्पवृक्ष, वैचकंन्या, अनेनेगु मनोहरगु स्थानादि- हानं नरकाम्निज्वाला, नर्ककुण्डल, घोर भयंकरगु अंगाध, महा ग्याना ग्यानापुसे च्वंगु स्थानादि निमित्त यात धयातल ।

उक्त कनातगु निमित्त (आरमण) स्वंगूमध्ये न्हागुजूसानं छायात प्रतिसन्धि भवङ्ग, च्युतिचित्तं अने दया वेगु जुयाच्चन । छागू खं सरासर घनान्वंभयात अचानक ल्यूनेपाखें 'तलभारं' पाला छाबें त्वाहानाध मृत्यु जुल धासानंतवि व उगु आरमण स्वंगूमध्ये न्हागुजूसानं छायात मञ्जनिमखु अवश्य द्रव्य जुयाहे जक मृत्युजुगु धका सीकेमाल ।

(अतिते) अतित कालया (कप्पकोटि सतसहस्रस मत्यक-स्मिपि) कल्प लख्खछिगू कोटि न्हापायागु (कम्मे) कुशालाकुशाल कर्मयात (कते) यानातःगु दयाच्चंसानं (तस्मिण्णणे) व उगु सन्धि जूगु क्षणे भवङ्गपात जूगु क्षणे-मृत्यु जूगु क्षणे (कम्मंवा) कर्म जूखानं (कम्मनिमित्तंवा) कर्म निमित्त जूसानं (गति निमित्तंवा) गति निमित्त जूसानं (आगन्त्वा) वयाध (उपट्टाति) सन्मूखे दया च्वं वेगु जुल । धुगु हिसाणं सम्भोत्त चिनोदनि अट्टकपाले धवा तःगुया कारणं गुगुलः प्रतिसन्धि, भवङ्ग, च्युतिचित्तं व उगु आरमण स्वंगूमध्ये छागू न छागू खालि मज्जीक अना रवनी धका सीका काव्भान ।

(मरण कालेपन) मरणात्तकाले (चुत्तिचित्तो परि सत्तरसम चित्तस्स) च्युतिचित्तं च्वेपाखे-लिङ्गतं गणित यातधासा १७ पतकगु चित्तया (ईतिकालं) स्थीतिकालयात (उपादाय) आरम्भयाना (कम्मज्जुपानि) कम्मज रुपानि (नउपउत्तन्ति) उत्पत्ति उब्धिमाणु (पुरेत्तं) व गुगुलः १७ पतकगु चित्तया 'डी' क्षणं न्हापा उत्पत्ति जूगु उप्पादक्षणे (उप्पन्नानि) उत्पत्ति उब्धि धुंजुगु (कम्मज रुपानिच)

कम्मज रूप जूसां (च्युतिचित्त समकालमेव) च्युतिचित्त व समान काले हेजक (पवसित्त्वा) उत्पत्ति जुयाव (निरुज्जति) लोप जुई (ततोपरं) व उगु कम्मज रूप लोप ज्वीधुंका (चित्तज, आहारज रूपञ्च) चित्तज, आहारज रूपनं (वोच्छिज्जति) छुटे जुई (ततो) व गुगुसः कम्मज, चित्तज, आहारज रूप स्वंगू छुटे ज्वीधुंका (परं) लिपा (उतुसमुद्धान रूप परंपरा) म्मतुज रूप परंपरा स्यातु खाना वयाच्चंगु जूसां (याव मतकत्तेव संखाता) मृत्यु ज्वीधुंका ध्वगिगु मृतक शरीर धाद्दयात् तकनं (पवत्तन्ति) परिवर्तनं जुद्धं वया च्वनिगु जुल ।

अधेयका अभिधर्म मंत्रहले कनातगुया कारणं, गुगुसः आरमण यानाव च्युतिचित्त जुल धायव, च्युतिचित्तया लिखतं गणितयाना यंकेवने १७ पतकगु चित्तवा 'ठी' क्षणमित्तं कम्मज रूप उत्पत्ति ज्वीमखु । व उगु १७ पतकगु चित्तया उप्पाद क्षणे उत्पत्ति जूगु कम्मज रूपनं च्युतिचित्त व छगूपाखं लोप जुई । उगु कम्मज रूप लोप ज्वीधुंका चित्तज, आहारज रूपनं छुटे जुई । अनंलिपा मृतक शरीर तकनं उतुज रूप स्वातु स्वास्वां परिवर्तनं जुद्धं वनाच्वनी । थुगु हिसापं च्युतिचित्त लोपज्वीगुया हरिका खः । हानं कम्मज, चित्तज, आहारज लोप ज्वीगु हरिकायातनं धालाक मने धारण याना लुमंकाव मरणासन्न अन्तिम जुया च्वंमहया विज्जाण निस्वयनं पिनेपाखे प्याहांचनिगु मखुधका सीका कायमागु जुल ।

अधेया कारणे गुग्गुखः बिरामिया मरणात्ते (आत्मा) प्राण प्याहांचने मरुयाव कष्टजुया च्वन । कष्ट मज्जीक प्राण पित्त ख्वेमाल धका छुयेंया 'पी' आदिवात प्वाःखना वीगु हानं चयुप्वा हक्खना (आत्मा) प्राण प्याहांचन धका धागु जूसां धर्मा-नुकूलं मिले मज्जु जुयाच्वन । एवरूपं मने धारण याना विखास याना च्वनैगुजा धात्थेहे भूलखः । उकियातहे मिध्यादृष्टि धका धयातल । थुगु खं मिलिन्द प्रश्नेनं कना तगु दु । (१ A- तिलिन्द

प्रश्न सफूपाना ८८) (थुकियागु खँ स्वैगु सफूपाना)
 १- लोभ भयागु कामुप्पादान, २- मिथ्यादृष्टि ६२ स्वीनिगु धयागु
 दिदुत्तुप्पा दान, ३- दोहँयागु आचरणथेँ, बिचायागु आचरणथेँ इत्थादि
 यात आचरण याता संसारं छुटे ज्वी धका भापा च्वनिगु
 सीलम्बतुप्पादान, ४- ध्व जिगु शरीरखः निगु शरीर दु धका
 भापा च्वनिगु, अत्तघादुप्पादान, थुगु पत्ति उपादान प्यंगूमध्ये
 गुगुखः शरीरं प्राण (आत्मा) पिनेपाखे प्याहँवनाच मृत्यु ज्वीगु
 धका मने धारण याता विश्वास याता च्वंगुया कारणं अत्तघादुप्पा
 दान, मिथ्याघाद जुयाच्वन ।

थुगु खँ छगू उपमा गथेधासा, लोहँ ग्वारा लजे लेहँ पुया
 च्वनिमखुगु थेंतुं, मिथ्या दृष्टि धयागुनं दुक्ख शान्त ज्वीगु (सत्-
 गति) पाखे ध्यनिगु असम्भवखः धका, एकानिपात अङ्गुत्तर अद्द
 कथाले, कनातगु बमोजिम शरीरं च्वंगु प्राण (आत्मा) प्याहँ
 वनाच मृत्युजुल धका मनेभापा विश्वास याता कालधासा दुक्खं
 छुटे स्वीगु मार्गयात बाधक जुयाच्वंगु मिथ्यादृष्टि खः धका बांलाक
 सीकातेमागु जुल ।

छगू हानं उक्त प्रश्न न्यंगु खँ— मनो विञ्जाण व पञ्च
 द्वार विञ्जाण छगूपाखं लोप ज्वीगु ज्वीमा । कितमखुसा छगू
 धुनेव छगू लोप ज्वीगु ज्वीमा धागु खँ यात,— उत्तर गथेदुकि-

विञ्जाण ६ खुगू छगूपाखं लोप जुयाव मृत्यु जगु
 मखु, गुगुखः पञ्च विञ्जाण च्युत्तिचित्तया स्थान मखु; मनो-
 विञ्जाणजक च्युत्तिचित्त एकुन चिसति १॥ (स्थान) जुयाच्वन ।
 शरीरया दुनेयागु विञ्जाण जुसां मेधायपाखे सरैजुया (लहयया)
 चनिगु धका मनेभापा विश्वास याता काल धासा सस्सतदिट्ठिखः ।
 हानं शरीरं दुनेहे विञ्जाणादि फुक्क लोप जुयाव फुना चनी,
 पुनर्जन्म धयागु मद्दु धका मने भापा, विश्वास याता कालधासा
 नं उच्छेददिट्ठिखः । थुगु हिसापं निगु प्रकारया निगूधार दयाच्वन
 धका ग्रन्थे कनातल ।

थुगु खँनं सज्जन कुलपुत्र, पुत्रीपिसं विचारं याना काय्मागु खँ थयेकि— गुगुखः विष्प्राण लोप ज्वीधुंका हानं मेगु विष्प्राण उत्पत्ति ज्वीमखुत, अनंतुं तनावनी-फुनावनी धका विश्वास याना काल धासाजक उच्छेद दृष्टि जुई। पटिच्च समुप्पाद यागु खँ प्रज्ञ न्यंगु वारे उत्तर वियातगु दु— उकेमध्ये कनात्तगु, अस्तनय— ४ प्यंगु प्रकारे मिलेज्वीक मिलेयाना काय्स सातिनि सस्सतदिट्ठि तथा उच्छेददिट्ठि छुटेजुई। प्रत्युत्पन्न जन्म ज्युति विष्प्राण जूसां अनन्तर प्रत्यय लगेजुयाव. लिपायागु जन्म प्रतिसन्धि विष्प्राण जुलधका कारण फल छुटे जूगु मखु। उके सन्धि-स्वाना एकत्थ.....हिसापं (बुझेजुया) सीका कालधासा उच्छेददिट्ठि छुटेजुई।

न्हापायागु ज्युति विष्प्राणनं छगू स्वभाव। लिपायागु प्रतिसन्धि विष्प्राणनं छगू मेगुहे स्वभाव धका स्वभाव लक्षण फरक फरक जुयाव नानत्थ रूल अनुसारं सीका बुझेजुया काल धासा सस्सतदिट्ठि छुटेजुई धका समोह विनोदनी अट्ट कथाले कनातल। थुगु हिसापं सस्सतदिट्ठि तथा उच्छेददिट्ठि छुटेज्वीक थाय् थासे रूल ४ प्यंगुलि विचा याना स्वे सय्का काय्मागु जुल।

पुनवार उक्त प्रश्न न्यंगु खँ— मृत्यु ज्वीधुं कुम्ह सत्वं हानं मेगु जन्मे-पुर्वजन्मयागु खँ स्यूगु. धाय्फुगु, विषये-गुगुखः चेतना धर्महे सीकेफुगु हेतु दुगु जुयाव स्यूगु ज्वीमा। कित मखुसा मृत्यु मज्जनिथले रक्षायाना च्वंम्ह आरबला देवता जूसां गुम्हखः पुनर्जन्म जूवग्दयाके (आकर्षित ज्ञया) दुबिनाब स्यूगु तथा सीके फुगु ज्वीमा, धका न्यंगुवारै— उकिदाब उत्तर थयेदु—

चेतना धर्महे स्यूगु हेतु दया स्यूगुनं मखु। मृत्यु मज्जनिगु बल्लते चैत रक्षायाना च्वंम्ह देवता दुबिना अतएब देवतायागु आधारं सीकेफसानं, धाय्फसानं स्वयं धर्महे स्यूगु धाय्फुगु यहरे मजू अथवा स्यूगु मखु। बजा न्हापा धर्म आशिका प्रार्थना

बानाधगु दुगु जुयाध अतित-पूर्वजन्मयागु खँ जातिसंर हानं स्युगु कारणयात-जातक निपात शास्त्रे ... प्याहाँबया ख्वंगु दु । तर अभिञ्जाण्णं जातिसंर हानं स्युगु मखुनि ।

अभिञ्जाणं युत-जुयाध सीकेफुगु गयेधाडा (इद्विविधं-दिब्बसोतं-परचित्त विजानना-पुब्बेनिवासानुस्सति-दिब्बक्खसुति पञ्चधा) धका अभिधम्मत्थ संगह गाथानुसारं, लौकिक अभिञ्जाण ५ मध्ये-इद्विविध अभिञ्जाणं, नानाप्रकारया रूप भेष चारण याय्फु, दिब्बक्खसु अभिञ्जाणं इच्छा जूगुतक्क रूपचात खंकेफु, दिब्बसोत अभिञ्जाणं इच्छा जूगुतक्क शब्दयात ताय्केफु, चेतोपरिय अभिञ्जाणं इच्छा जूगुतक्क मे,मेपिनिगु चित्तं तगु खँ सीकेफु, पुब्बेनिवासानुस्सति अभिञ्जाणं इच्छा जूगुतक्क न्हापा लिपायागु विषयेयात सीके फुगु जुयाचवन ।

अभिञ्जाण मखुगु, जातिसंर हानं अतित जन्मयागु न्या, खँ विषयेयात सुं छकूचा मात्र सीकेफु । अभिञ्जाण्णं इच्छा जूगुतक्कयात सीकेमफु । युगु हिसापं अभिञ्जाण व जातिसं-जाण फरक जुयाचंगुयात जातक निपातप्रन्थयागु प्रमाण कयाध हुंसेनुया काय्माल ।

जातक निपाते फनातगु- तेमिराज कुमार जन्म जुया लच्छित्ति दुगु बन्नते राजभवेने श्वेतछत्रया क्वे आमरणालंकारंतीका लासाय् धनतातल । उगु बन्नते महानंगु श्रीसम्पत्ति ऐश्वर्ययात खन- खनाध विचार याना स्वत- ध्व बुगु छयें जिं गनं जन्म जूवगु ? । उगु बन्नते स्वयं धर्म सियावल किं- त्रायत्रिश देवलोकं वयागु खःधका । हानं देवलोकं उत्पत्ति मज्जुनिबले उस्सवर नर्कं, नर्कभोग याना वयागु खँयातर्न सियावल । हानं नर्कं पटन मज्जुनिबले वाराणसि नगरे २० न्दीदंतक्क राजा जुयाध मखुगु बिनिसाप (अत्याचार कर्म) यानागुया कारणं ८० वेदोल बणं तक्क नर्कभोग याय्माल धका जातिसंरजाण्णंहे सियाबगुखः ।

नारद जातकेन कनातगु दु- अलात अमात्यं कस्सप तथागतया चैत्यस पुण्यमालादि पूजायाना वयागुया कारणं अमा-
त्यया कूले जन्मजुया सुखभोग प्राप्त जुगुखः धका जातिसरप्राणं
मस्युगु जुयाव, गुगुखः गोघातक यानावयागु जन्मतक्कयात स्युगु
जुयानिति, अकुशल कर्म ममिगु फल मय्यु धका मिथ्यादृष्टि धारण
यानाकाल ।

हानं विजक प्रामपुत्रं- कस्सप तथागतया शासन काले
पाहारिया जुयाव 'सा' तंगुयात माःजुया च्वंगु च्चकते लं हुना
ध्वंम्ह मिधु च्चम्हेसिनं वेके 'लं' न्यंगु जुयाच्वन । उगुहे अवस्थाय्
त्रं पिकया बोबिलकि गधिजाम्ह गामा मिधु च्च 'लं' उल्लिहे
मस्युम्ह धका । उकियागुहे कारणं परया दास जुयाव आपालं
दुक्खभोग याना च्चनेमाळ धका मस्युगु जुयाव-गुगुखः न्हापा
यागु जन्मे महाजन जुया दान, शील पुण्ययाना वयागुयात जक
स्युगु जुयानिति कुशल कर्म ममिगु फल मय्यु धका मिथ्यादृष्टि
धारण यानाकाल ।

मिधिला नगरे अंगति राजाया म्हवाय् रुजा धयाम्ह
(अनम्ह स्थविरया अवतार) राजपुत्री, जातिसर प्राणं जुसां इहित
म्हेगु जन्म, अनागत न्हेगु जन्म ध्यकनं स्युगु जुयाव राजगृह नगरे
सुवर्न कारकया पुत्र जुया परदार कर्म (व्यभिचार) याना वयागु
जन्म यातनं स्युगु जुयाच्वन । उगुहे कर्मफलं कौसाम्बी नगरे
मिसा जुया जन्म जुयागु यातन, हानं वहे कर्मफलं महारौरुव
नकं उत्पत्तिजुया नकभोग यानावयागु यातनं, हानं दुगुजुया जन्म
जुयागु यातनं, माकजुया जन्म जुयागु यातनं, बोहंजुया जन्म
जुयागु यातनं नपुंसकजुया जन्म जुयागु यातनं, पण्डकजुया
जन्म ह्यागु यातनं, पचरूप अतिते ७ न्हेगु जन्म जुयाव आपा
आपालं दुक्खभोग याना वयागु यातनं जातिसरप्राणं स्युगु
जुयाच्वन ।

अंलि हानं गुगुलः मिसाजुया जन्म जुया च्वंगु बखते मिसाजुया च्वंसानंरधि त्रिरत्नयागु भावभक्ति, दान, शील पुण्य कर्मयागु जुया निति, उकियागु कर्मफलं लिपायागु जन्मे शकदेश राजाया, देवराणी धारका जन्म उचीतिनि (ज्वने मानि) धैगुयातनं, हानं देवकन्या उचीतिनि धैगुनं, हानं देव अप्सरा उचीतिनि धैगुनं, रूजा राजपुत्री धारका जन्म उचीतिनि धकानं, अंलि त्रायत्रिश देवलोके महान् ऋद्धि पराःमिः देवपुत्र धारका जन्म उचीतिनि धकानं स्यूगु जुयाच्वन । अधेधका धुगु हिसापं अतित ७ न्हेगु, अनागत ७ न्हेगु जन्मतक्क यातनं (अमिःप्राण मरुगु) केवल जातिसर प्राणं सीकेकु धैगुयात, जातक निपात ग्रन्थे कनातगु अनुसारं बुत्रेजुया कायमागु जुल ।

तसर्थ धगु जन्मयागु चिःप्राण लिपायागु जन्मे नापनापं वनी, अधवा पूर्वजन्मयागु चिःप्राण धगु जन्मे त्पुल्यु वगुजुयाच स्यूगुलः धका मने धारणयाना चिःध्यासयाना च्वनधासा मिथ्या-वाद, सस्सतदिट्ठि छुटेमज्जुगु जुयाच्वन । हानं न्हापायागु जन्मे रक्षायाणा च्वंर आरक्का देवता दुचिना अधवा देवतायाःगु आधारं स्यूगुलः धासातयिनं-गुम्हलः पुद्गल (मनुष्यं) स्वयं धमंहे यःगु चिःप्राणं स्यूगु थहरं मज्जु । वजा देवतांहे धागु थहरंजुल ।

धुके छगूळं दुक्कि मेमेथायनं गनं, गनं सुं गुम्हेसित न्हापायागु जन्मे रक्षायाना च्वंर देवना दुचिना अधवा देवता यागु आधार कया धाय् कुपिं दु धैगु प्रमाण वियातगुनं दु ।

न्हापा. न्हापा धमाराजाया पाले पच्छिमपाने इम्ह मनु (पुरुष) मृत्यु जगु जुया च्वन । लिपा जन्मजुपिं मचात निम्हसेंनं गुम्ह लः न्हापा मृत्युज्जुह पुरुषयागु ज्या. खँ. कारवाहं कुकं उयें उयेंच्वंक धाय्फुगु ज्यानिति, जुजुया अत्यन्त आश्चर्य जुयाच विचारवान्पिं पण्डित जनपिं मुंका परीक्षा याना स्वगु बखते गुपिः आरक्का देवतापिं मचात निम्हेसिकें दुचिनाव धयाच्वंगु (इकेयाना च्वंगु) धका परीक्षा यानाकाल धैगु बांलाक प्रमाण वियातगु वयाच्वन ।

(१ A - मिलिन्द प्रश्न सफूपाना ८८)

“विना संक्रमणहे पुनर्जन्म जुई”

मिलिन्द राजां प्रश्न न्यन- भन्ते नागसेन ! यदि संक्रमण (आत्माया) छगू शरीरं प्याहाँचिनाव मेगु शरीरं बनेगु) प्रवेश उर्षीगु महुगु जूसा पुनर्जन्म गथेज्बाले ?

नागसेन स्थविरं उत्तर बिल- षः महाराज ! विना संक्रमणहे पुनर्जन्म जुई ।

प्र०- भन्ते वगथे उर्षीगुले ? कृपापुर्वक उपमा विया सग्शेयाका बिज्याहुं ।

उ०- महाराज ! यदि सुंछम्हसें मत छप्पाले मेगुमत क्याका कालधासा धनयागु मत मेगुली संक्रमण जुलला ?

राजां०- मजू भन्ते !

स्थवि०- महाराज ! ध्वयेंतुं विना संक्रमणहे पुनर्जन्म जुई ।

राजां०- कृपातस्ये हानंहे उपमा विया सग्शेयाका बिज्याहुं ।

स्थवि०- महाराज ! छापनि छुं गुगुं श्लोक लुमला गुगुकि छपिसं धःम गुरुया महुतुं धाय्का स्थनातयागु ।

राजां०- भन्ते ! जि लुमका तयागु दु ।

स्थवि०- महाराज ! व उगु श्लोक आचार्यया महुतुं प्याहाँ वयाव छपिक दुने घुसेज्जया द्वाहाँ वनला ?

राजां०- मखु भन्ते ! जिके अथे द्वाहाँवंगु मखु ।

स्थवि०- महाराज ! वयेंतुं विनासंक्रमणहे पुनर्जन्म जुई ।

भन्ते ! छपिसं जित बांलाकहे सग्शेयाका बिज्यात ।

१४ मिलिन्द-० परमार्थे सुंछम्ह ज्ञाता मदु

प्र०- भन्ते सुंस्वूम्ह पुरुष (आत्मा) दुलाकि मखु ?

ब०- महाराज ! परमार्थे अथे स्वूम्ह (आत्मा) सुं पुरुष मखु ।

भन्ते टीकते तः ।

“धुके छगू विचारनीयगु खँ छुधासा— उक्त कनाकगु परमार्थ धयागु गजागुखः छुकियात धागुखः धका भीसं (निर्वाण प्रार्थि सज्जनपिसं) धात्थेहे यथार्थ सीकातेमागुखः । छाय्धासा अनेक बौद्धग्रन्थे थाय्थासे प्रज्ञति तथा परमार्थ धका कनातगु दयाच्चन । ध्व खँ जि धयाच्चने मागुहेजा खेमखु, बुद्धमार्गि (बुद्धअनुयायि) सज्जन धाकोसिनं मस्युगु खेमखु । भीथाय् नेपाले बौद्धग्रन्थेनं प्रज्ञति तथा परमार्थ धका थाय्थासे प्याहाँवया च्वंगुदु, च्वना च्वंगुनंद् । तथापि च्वनाच्चंस्तानं, धयाच्चंस्तानं, प्रज्ञति परमार्थेया अर्थ तथा ज्ञानपान्ने ध्यानतया धात्थे बां, बांलाक मस्वगु ज्ञयानिति आपायाना आत्मावादि तथा ईश्वरवादि-हानं उच्छेदवादि मिथ्यादृष्टि पालेलांना च्वंगु खनेदु ।

ध्व खँ जि सकल दाजु. किजा पिनिगु उपरे दोसारोपण याना धयाच्चनागु मस्युकि, दुक्ख धयागुजा अघश्य सुयाहेँ योगु खेमखु । अथेया कारणे मिथ्यामार्ग, मिथ्याज्ञान तोताध (दुक्ख निरोध गामिनि) सम्यक्मार्गे पलातैला छैगु तःधंगु आशाकयाध जिगु हृदयंनिसं मैत्रियुक्तगु निवेदन यानाच्चनागु मात्रखः । गुथा-यत्तक प्रज्ञति व परमार्थेयात फारि, फारियाना स्वैसैमखुनि; स्वया धारण याइमखुनि, उथायत्तक दुक्ख मुक्त ज्वीगु अनवा यथार्थेगु सत्ययात खंकेकेँ धंगु असमवखः । केवल वहेँ च्वः च्वः मदुगु मिथ्यामार्गे लानाव अपालं असंख्य कय्पनकनं संसारे बाब्याहिला च्वने मालिगु ज्ञयाच्चन ।

च्वः च्वः मदुगु मार्गं धयागु गथेवासा—गुलि गुलि लोकजनपिनि थजागुनं सिद्धान्तवाध मानेयाना च्वंपिदुकि गथे (बिण्णुया दस अवतार धका धारंवार लोके अवतार काःवया च्वनी धागु थेंतु) अथेहे तथागत परिनिर्वाण ज्ञया बिज्याय् धुंकुस्तानं हानं लोकजनपिन्त अथवा थख शिष्यवर्गं पिन्त उद्धार याथ्मानि धका धारंवार जन्म (अवतार) का बिज्याना च्वनीधका ।

धजा यजागु सिद्धान्त मानेयाना च्वंगु कुक्क प्रवृत्ति व पर-
 मार्ययात वां, बांलाक फारेयाना मस्वगुया लक्षण (चिण्ह) छः । यदि
 धात्येहे “परमार्थ साधक जनपिस” परमार्थ हानपाखे धिचायाना
 स्वतधासा- (परमत्यतो एके कस्मि धम्रे उपपरिक्खियमाने अस्मि
 तिवा अहंतिवाति, गाहस्स वत्थुभूतो सत्तो नाम नत्थि । परम-
 त्यतो पन नाम रूप मत्तमेव अत्थि) धका कनातल । अभिधर्मार्थ
 संग्रहले परमार्ययात वां, बांलाक बोलेयाना कनातगु दु । संक्षिप्तं
 छक्का धाय्माल धासा—

थुगु खेँ छम्ह सज्जनं प्रश्न न्यर्नाक- अभिधर्मं प्रथे कना
 तथा विज्यागु धर्मयात परमार्थ धका छाय् धयातगु ?

आचार्यया पाखेँ उक्कियात उत्तर थये वियातल- (परमो
 अत्थो अविपरितोति परमत्थो) परिवर्तन मज्जीगु उत्तमगु जुया
 च्वंगुया कारणे परमार्थ धयातल ।

परिचर्तन मज्जीगु धर्म सुब्बधासा १- चित्त, २- चैतसिक,
 ३- रूप, ४- निर्वाण, ध्वहे ५ प्यंगू छः । अथवा (१- रूप,
 २- वेदना, ३- सज्जा, ४- संखार, ५- विज्जाण) थुक्कियातहे
 परमार्थ धका धयातगु छः ।

छगू हानं परमार्थ धयातगुया कारण थयेनं छः कि (परम-
 स्स सब्बज्जुतऽप्राणस्स गोचरो अत्थो परमत्थो) तथागतया
 (गोचर) आरमण जुया च्वंगुया कारणनं परमार्थ धयातगु छः ।

थुगु हिसायं बुध्द तथागतया सब्बज्जुत आणं-केवल
 लोके नाम, रूप मात्र छः धका सीकेमाक्ख सीका निरोधयानाव
 परिनिर्वाण जुया विज्याय् थुं कुपिं तथागतपिं हानं छको जि,
 शिष्यपिन्त अथवा लोकजनपिन्त उध्दार याय्नु बाकिदनि धका
 जन्म जूविज्याइ तिनिता ?

हानं विद्या व अविद्या निगूमध्ये बुध्दोपदेशानुसारं-ध्व
 संसार धैगु अविद्यां बनेजुया च्वंगु छः अविद्या दुपिंजक संसारै
 च्वना च्वनी । अविद्यादि क्लेश मल निदोष जुया परिनिर्वाण

जुया विज्याय् धुं कुपि बुध्द तथागतपि हानंइको संसारे जन्म
 जूविज्याइ तिनिला ? । हानं स्वप्ना व विपना, निगुमध्ये बुध्दो-
 पदेशानुसारं एव संसार धैगु स्वप्ना समानहेखः । वस्पोलया दिन,
 रात्रि धैगुहे मदेका सुपभातं पभातं जुया परिनिर्वाण जुया
 विज्याय् धुं कुम्ह तथागत हानंइको संसारे जन्म जूविज्याइ
 तिनिला ? । धुगु खैजा पण्डित सज्जन धर्मपिसं थःपिनिगु
 धात्थे पण्डितत्व यागु भासं निगु बुध्दि विचारं बांलाक स्वयादी
 योग्यजू । मेपि हानं लिफस्वया ध्वपितजा धाय् छिगुहे मखुत्त ।
 (सभेसत्ता कम्मसका) धका उपेक्षा भावयाना च्वनेगु मात्र
 वाकिदिनि ।

(मिलिन्द प्रश्न पाना ८६)

१५ पुनर्जन्मया विषये

प्र०- भन्ते ! अजापि सुं जीव दुला ? गुगुखः धुगु शरीरं
 प्याहं वनाव मेगुली प्रवेश ज्वीपिं ।

उ०- महु महाराज !

प्र०- यदि धुगुशरीरं प्याहं वनाव मेगु शरीरे वनिहा सुं
 मदुगुखःसा, भले व थःगु पापकर्मं मुक्तजुलनि ।

उ०- खः महाराज ! यदि थया हानं जन्म मज्जुल धासाजा
 अवश्य थया थःगु पापकर्मं मुक्तजुल । यदि हानं मेगु थया जन्म
 प्रहणयात्त धासा मुक्तमज्जुनि ।

प्र०- कृपातस्ये उपमा चिथा सम्भेयाका विज्याहुं ।

उ०- महाराज ! यदि सुं मनुष्यं सुं मेपिनिगु 'अ'
 खुयाकाल धासा दण्डलगे ज्वीलाकि मज्जुई ?

जुजु०- अवश्य ज्जुई ।

स्व०- महाराज ! गुगु वंकागु अंजा, व मेपिसं पिना
 तगुहे मखु उकियात्त हानं दण्डया भागि गथेज्जुई ?

जुजु०- क्या पिनातगु अनहे (आधारजुया) ध्व . अं
बुयाबगुखः। अथेया कारणे (वैत) उगु बण्ड्या भाणीजुई।

स्थ०- महाराज! ध्वयेंतुं छम्ह पुकवं थुगु नाम, रूपं
भिगु वा, मभिगु कर्मयात यायु। उगु कर्मया प्रभावं मेगु नाम,
रुप जन्मकायु अथेका कारणे व उम्ह थःगु पापकर्म मुक्तमजु।

जुजु०- भन्ते! छपिसं ठीक सम्झेयाका बिज्यात।

१६- कर्मफलया विषये

प्र०- गबले-गुगुखः छगू नाम, रूपं भिगु वा मभिगु कर्म
यायु अले व उगुकर्म गन खनाखनी ?

उ०- महाराज! सदानं ल्युल्यु वयाख्यंगु क्पिपाळु समानं
उगुकर्म उम्हेसिया ल्युल्युवै।

प्र०- भन्ते! व गुगुखः कर्म क्पनावी फैला ? धन खना
खन धका।

उ०- महाराज ! व उगु अथे (थुगु तरहन) क्पनावी फैमखु।

प्र०- क्पनातस्ये उपमाबिया सम्झेयाका बिज्याहुँ।

उ०- महाराज ! छुं गुगुं सिमाय् उगु फलयात क्पनावी
फैला ? गुगुजा फल भाः सःगुई मखुनि।

जुजु०- फैमखु भन्ते!

स्थ०- महाराज ! ध्वयेंतुं कर्मया थुगु लगातार (गुबलेंहे
छुटेमजुगु) प्रवाहजुया ख्यंगुली, ध्व धनवु धका केनेफैगु मखु।

भन्ते! छपिसं ठीक सम्झेयाका बिज्यात।

१८- निर्वाण न्वीधुं काली व्यक्तित्वया बांलाकहे लोप जुया वनी

प्र०- भन्ते! धत्थेंहें बुद्ध उत्पत्ति जुया बिज्यागु खःला ?

उ०- खः महाराज ! उत्पत्ति जुया बिज्यात।

प्र०- भन्ते ! छपिसं क्यनावी फुला, वस्पोल गन दु !

उ०- महाराज ! भगवान् परिनिर्वाण जुया विज्याय् धुं कल । अनंलि वस्पोलया व्यक्तित्व देकातेत जु हे ह्यनिगु मंत भयेया कारणे आः वस्पोलयात क्यनावीगु फेमखुव ।

जुजु०- कृपांतस्ये उपमा वियात्र समझेयाका विज्याहुं ।

स्थ०- महाराज ! गुगुलः ज्यानाक्खंगु मि, ज्वाला पवाक्क सिना वंगुयात क्यनावी फेना ? व थनहु धका ।

जुजु०- फेमखु भन्ते ! व उगु मि, या ज्वाला सिना बने धुं कल ।

स्था०- महाराज ! एवधेतुं भगवान् परिनिर्वाण जुया विज्याय् धुं कल० । वह वस्पोलयात धर्मरुपि शरीरया रूपहेजक क्यनेहु । वस्पोल कना विज्यागु धर्महे वस्पोलया विषये बया व्वन ।

भन्ते ! छपिसं ठेरु धया विज्याव् ।

—०—

(मिलिन्द प्रश्न २३२)

विनय पिटक त्वपुया तेमागुया कारण

महाराज ! स्वंगु कारणं अमिसं त्वपुयाव प्रातिमोक्ष याय्गुयान् भगवानं अनुमति बिया विज्यात । छायासा—

१- न्हापायापि बुद्धपिनि पालंनिसं थजागु रीति (प्रथा) चलेजुया वयाच्चन धेगु विचारं ।

२- धर्मया गौरवतायागु विचारं ।

३- हानं मिधु पक्खागु गौरवतायागु विचारं ।

न्हापायापि बुद्धपिनि पालंनिसं गुगुकथं रीति (प्रथा) चलेजुया वयाक्खंगुलः गुकियागु कारण प्रातिमोक्षया उपदेश सुगुलि लोकपिनि दुनेहे मात्र गुगुकथं त्वपुया याय्मागु !

महाराज ! न्हापायापि बुद्धपिनि पालंनिसं थजागु रीति चलेजुया वया व्वनकि प्रातिमोक्षया उपदेश मिधुपिन्त थःथपिनि

दुनेहे (आपसे) त्वपुया याप्मा, मेमेपिनिगु सग्मुले मखु ।

महाराज ! क्षत्रियतेगु माया क्षत्रियते दुनेहे चले जुया च्चन । संसार भरया क्षत्रियते, व उगु सर्व साधारण जुई । तर उके सुं मेपिभं सीकेमफु । बघेहे न्हापायापिनि पालनिसें थजागु रीति बलेजुया वया च्चनकि प्रातिमोक्षया० ।

“उगु समयया सम्प्रदाय”

महाराज ! संसारे अपालं सम्प्रदाय तु, गये-मल्ल, पर्वत, धर्मगिरि, ब्रह्मगिरि, नटक, नृत्यक, लङ्छक, पिशाच, मणिभद्र, पूर्णचन्द्र, चन्द्र, सूर्य, श्रीदेवता, कलिदेवता, शैव, वासुदेव, घनिका असिपार्श, भद्रीपुत्र । एव फुवकेसलं धःभगु छुं न छुं रहस्य वयाहे च्चनो, गुकियात अमिसं धःभपिनि दुनेहे त्वपुया तवातयु, मेपिन्व सीकेषी मखु । अथेहे -

महाराज ! न्हापा बुद्धपिनि पालनिसें थजागु रीति चले जुयावया च्चनकि प्रातिमोक्षया० ।

२- धर्मया गौरव प्रातिमोक्षया उपदेशयात आपसे छाय त्वपुया याप्मागु ?

महाराज ! धर्म सापहे गौरव पूर्ण सापहे गम्भीर सापहे तःधंगुलः । उकियानिति गुगुं धर्मयात स्यूपिं सुं मेपिन्त सग्मे याकुसानं व, उग्इसें यदि उकियात न्हापा, लिपा, न्द्योने, ल्यूनै यागु छँ कारणयात मस्यूगु जुलधासा बालाक उधने फेमखु । केवल वंहेजक थुगु छँ धर्मयात ठीक, ठीकरूपं ज्वनेफेकि गुम्हसें न्हापा, लिपा, न्द्योने ल्यूनैयागु छँ कारणयात सियाव्वनी । अथेवा कारणे एव थुगु धर्म थुलितक्क सारयुक्त, हानं उच्च श्रेष्ठ जुया च्चंगुयात, गनं मेयात् न्हापा लिपायागु विचार मडुपिं दुर्जनतेगु ल्हाती लानाव निन्दा अपमानया भागी मग्गी थय्यु । सुंलोकपिभं थुकियात उपहास धमया, सुंलोकपिसं मग्गिगु नीवगु मधाव थय्यु । थुगु धर्म थपाव्वतं सारयुक्त मग्गा गम्भीर तथा श्रेष्ठोत्तम

जूया मित्तिनं थुल्लेपास्सेयागु विचारं यानाव प्रातिमोक्षया उपदेश
मिभुपिन्त आपसेहे० ।

“वाण्डालया छथे चन्दन”

महाराज ! श्रेष्ठ, उत्तम, अप्राप्य, सुन्दर, हानं भिगु
जातिया रक्त चन्दनहेनं वाण्डालतेगु गामे लानाव उकियात
अमित्तं निन्दित अपमानित तथा उपहास याहंगु जुयाच्चन । उकि
यात तुच्छ ज्याख्यले मदुगुहे सम्भेज्जीगु जुयाच्चन ।

महाराज ! वधे-थव थुगु सत्थमे धपायच्चतं सारयुक्त
मःश गभीर तथा श्रेष्ठोत्तम जुथाच्चंगुयात गनं गुगुंथासे न्नापा
ल्लिया, न्हयोने, ल्यूनेयागु लुं यथार्थं विचारयाना स्वैमस पिनिगु
ल्लातेलानाव निन्दा अपमानया भागी मज्जी गव्यु । लुगुम्हेसिनं
शुक्रियात मभिगु, नीलगु, तुच्छगु धका उपहास धमया । थथे
धका थुगुहे विचारं प्रातिमोक्षया० ।

३- मिभुपदया गौरवताया विचारं प्रातिमोक्षया उपदेश
यात छाया आपसे त्वपुयाव याग्मागु ?

महाराज ! मिभुभाष अतुल्य, अत्यन्त, श्रेष्ठोत्तम हानं
अमूल्यकः, शुक्रियात न सुनानहे तौले याय्फु, न अन्दाज याय्
फु । हानं थुक्रियात न सुनानहे मूल्य तेफु । हानं लोकपिनि व
समानता भावेनं लाःमवे थव्यु । थथे धका थुगु विचारंनं प्रा
तिमोक्षया उपदेश मिभुपिन्त थःथपिनिहे त्वपुया याय्मा, मेमेपिनिगु
सन्मुखे मल्लु ।

महाराज ! दकसिवे मिभिगु वीज, बस्तु-तिसा, वस, लुं,
वह, मणि, माणिक, स्त्री, रत्नादि तथा दकसिवे मिभिगु ने,
त्वनेगु आदि सल, किशि रथ जुजुपिन्तरे प्रातजुई । महाराज !
थथेहे बुद्ध तथागतं कनाबिज्यागु गुलितकक शिक्षा दुगुसः-आचार
संयम, शील, संवरादि सत्गुण फुक्कं मिभुसंघ पिन्तहे प्रातजुई ।
थुगुरूपं मिभुपदया गौरवता यागु विचारं प्रातिमोक्षया उपदेश

भिभ्रुपिन्त् (भापसे) थःथःपिनि त्वपुया वायगुहे असलखः मेमे
पिनिगु सन्मुखे मखु ।

ठीकहेखः भन्ते नागसेन ! छपिसं गुगु षषा बिज्यागुखः
व उगु जि र्धीकार याना कयागुजुल ।

देवदत्तया प्रब्रज्या

प्र०- भन्ते ! देवदत्तयात सुनां प्रब्रज्या बिल ?

उ०- भगवानं वैन प्रब्रज्या बिया बिज्यात ।

प्र०- भन्ते ! देवदत्तं प्रब्रज्या कयाव संघमेद यात मखुला ?

उ०- खः महाराज ! मेमेपिसं ... सुनानं संघमेद याय
फैगु मखु । समान भावेन्वना छगुहे चिनय कर्म चलेयाना च्चंम्ह
भिधुं हे संघमेद यायफयु ।

प्र०- भून्ते ! संघमेद याःम्ह व्यक्तिया गजागु कर्म ज्बीले ?

उ०- महाराज ! वया कर्म कल्पतक्क घोर नर्कभोग या-
हम्ह जुर् ।

प्र०- भन्ते ! भगवानं मस्यूलाले ? व देवदत्तं प्रब्रजित
जुया संघमेद यायुधका ।

उ०- महाराज ! भगवानं स्यू ।

प्र०- देवदत्त नर्क पतन ज्वीधका सीक, सीकं छाय
प्रब्रज्या याना बिज्यातने ?

उ०- महाराज ! तथागतं महाकरुणा तथाहेजक प्रब्रज्या
याना बिज्यागुखः । प्रब्रज्या जुयालि भापा, म्हो, अवश्य पुण्य
साधन यायफयु, उगुहे हेतुं वया नर्कभोग यायमागु दुक्ख
कमित ज्वीधका सीका याना बिज्यागुखः ।

×

×

×

“आः थुके भीसं वुझेजुया काय्माल कि- देवदत्त प्रब्रज्या
जगुद्वारा न्हापा थं पापकर्म याना जूसानं लिपा वया मरणात्ते
(भूमी स्वतुना बंगु बखतै) धर्मसंवेग उत्पत्ति जुयाव काय, वाक,

खित्त, स्वंगुलि तथागतयात अर्पण यानाव शरण वंगु जुयाच्चन ।
 वहे उगु पुण्यया प्रभावं वया गुगुखः नर्कभोग यायधुंका,
 लिपा मेगुहे कल्पे अट्टिससर प्रत्यक बुद्ध धायका लोके उत्पत्ति
 ज्वीतिनि धका धयातगुयत बुद्धेजुया कायमाल । नतरसा व
 देवदत्त महा घोर पापकर्म यानाव, कल्पानकल्प अनन्त दुक्खभोग
 यानाच्चने मालीगुखः ।

यो व बुद्धञ्च धम्मञ्च—संघञ्च सरणं गतो ।
 चत्तारि अरियसत्त्वानि—सम्मप्यञ्जाय पस्सति ॥
 दुक्खं दुक्खसमुत्पादं—दुक्खस्स च अतिककूमं ।
 अरियञ्च 'दङ्गिकं' मग्गं—दुक्खू'पसमगामिनं ॥
 एतं खो सरणं खेमं—एतं सरणमु 'त्तमं ।
 एतं सरणं 'मागम्म—सच्चदुक्खा पमुच्चति ॥

गुह्य व्यक्ति बुद्ध, धर्म, संघयागु शरणे वनी. गुह्यसिनं
 दुक्ख सत्य, दुक्ख समुदय सत्य, दुक्ख निरोध सत्य, दुक्ख
 निरोध गामिनि आर्य्य अष्टांगिक मार्ग सत्य' धयागु ध्व व्यंगू
 सत्ययात प्रज्ञा-ज्ञानं बालाक खंकी, उम्हसिया ध्व शरण अतिकं
 कल्याणगु भयं मुक्त जुवाच्चंगु शरण मध्ये उत्तमगु शरणखः,
 श्रुतिया शरणे वन धाःसात्तिनि फुक दुक्खं मुक्त जुई ।

—:३:—

खिं विट्ठु सद्धम्मो लोकोहोतु सुखी सदा
 इदं मे पुञ्चं सिधं पप्पोतु निब्बानं

समाप्त ।

<https://dhamma.digital>

• सम्बन्धानं धम्मदानं जिनाति •

धुगु सफू व हानं मेमेगुनं छापे गक्केत साहेता चिया
चिञ्चयापि (दीपि) बुद्धोपासकोपासिका पिनिगु
नामावली

पश्चिम १ नं० सांगु बजारया
बुद्धोपासकोपासिकापि—
बुद्धरत्न शाक्य
संघरत्न शाक्य
गजरत्न शाक्य
दानमाया उपासिका
हर्षमाया उपासिका
इन्द्रमाया उपासिका
साहिंली (कृष्णदास)
दुर्गामाया उपासिका
आशामाया उपासिका
सन्तु उपासिका
नानि उपासिका
शोभानानि उपासिकादि सक-
लया समूहनं जम्मा मोरु ५६।

न्याकान्बोक राम्काजि उपासक
या माता बुद्धमाया दिवंगत जुया
चिञ्चयाम्हेसिया नामं मोरु ११।
आशामाया उपासिकाया भव
स्वामि न्बुछेराज दिवंगत जुम्हे
सिया नामं मोरु १०।
तुयूनुग उपासिका
यबुनुग उपासिका
न्हछेमाया उपासिका
लक्ष्मिदेवी
लक्ष्मिधकुं उपासिकादि सकल
या समूहनं जम्मा मोरु ६५।
ध्व धुगु पुण्यं दिवंगत जुया
चिञ्चयापि तथा सकल सत्त्व
प्राणिपिनि सगपूर्णं भयादि तुक्क
शान्त जुबाघ याकनहे भोको-
त्तर सम्पत्ति प्राप्तयाना काय्
केमाल ।

अनुवादकया छापे ज्वी धुं'कुगु सफूत

परित्राण
बुद्धोपदेश
धातु भेवानुपस्सना
चिशुद्धि ज्ञानदर्शन
महा जय मंगल पाठ

धातु चिक्कणक प्रेतकथा
त्रिलक्कण दीपनी
अनागत वंश
चिशुद्धि प्रज्ञा दर्पण
स्वंग मिखां स्वेगु न्हय्कं